

From the street to school

Гудамжнаас Сургуульд: Хүүхдүүдээ ажил хийлгэлгүй, сургуульд явуулахад нь эцэг эхүүдэд туслах сан ажиллуулах

Хүүхдийн хөдөлмөрийн үндсэн шалтгааны нэг нь ядуурал билээ. Олон гэр бүл хүүхдүүдээ сургуульд явуулахыг хүсдэг ч ядуугаасаа болж чаддаггүй. Хүүхдүүдээ боловсролтой болгох гэсэн гэр бүлүүдийг эдийн засгийн хувьд дэмжих хөтөлбөрийг Бразилд хэрэгжүүлж эхлээд байна.

Бразилийн Bolsa Escola хөтөлбөр хүүхдүүдээ хар ажил хийлгэхийн оронд сургуульд явуулж байгаа өрхүүдэд сар бүрийн тэтгэлэг өгдөг. Ажил хийж буй өнөөдрийн хүүхдүүд маргаашийн насанд хүрсэн ядуус болохыг ухаарснаар энэ хөтөлбөрийг саначилж, Бразилия хотод үйл ажиллагаагаа эхэлжээ. Bolsa Escola хөтөлбөр 2001 онд холбооны улсын хэмжээнд хүрч өргөжсөн байна.

Bolsa Escola хөтөлбөрийг Боловсролын Газар удирддаг. Шалгуурт нийцсэн өрх сар бүрийн тэтгэлгээ шууд авах боломжтой АТМ карт (банкны цахим карт) хүлээн авдаг. Хүүхдүүд нь 6-15 настай, сард хоёроос дээш өдөр хичээл тасалдаггүй байх; өрхийн доторхи насанд хүрсэн ажилгүй хүн бүр Улсын Хөдөлмөрийн Албанд бүртгэлтэй бөгөөд ажил идэвхтэй хайж байгаа; тухайн гэр бүл сүүлийн таван жилийн турш Бразилд амьдарч байгаа гэсэн шалгууруудыг өрхүүд хангасан байх ёстой. Тэтгэлэгийг хоёроос таван жил хүртэл хугацаагаар олгодог байна. Хэрэв хүүхэд нь дурдсан шаардлагад нийцээгүй бол тухайн сарын тэтгэлэг олгогддоггүй.

Ядууралтай тэмцэх, боловсрол эзэмшихэд нь хүүхдүүдийг урамшуулахын зэрэгцээ энэ тактик нь хөдөлмөр эрхэлдэг хүүхдийн тоог мэдэгдэхүйцээр бууруулж байгаа төдийгүй мөн сургууль завсардалт багасгаж чадсан юм. Bolsa Escola өнөөдрийг хүртэл нийт 8,289,930 хүүхдийн гэр бүлд туслаад байна. Улс, үндэсний шинжтэй том хөтөлбөр болсоноороо Bolsa Escola дэлхий дахинд хамгийн өргөн түгсэн нийгмийн хөтөлбөр болж чадсан билээ. Хүүхдийн хөдөлмөрийг ашиглах нь сонголт гэхээсээ илүү хэрэгцээ болсон байсан бол харин уг тактик тэдэнд сонгох боломжийг олгосон байна. Тусламжийн АТМ карт нь бусад АТМ карттай адил харагдах төдийгүй адилхан хэрэглэгддэг тул энэ нь ядуу байдал, төрийн тусламж авч буй зэргээсээ ичиж эмээх явдалгүй

үйлчлүүлэхэд нь өрхүүдэд тусалдаг давуу талтай. Энэ арга маш их санхүүгийн нөөц сурвалж шаардах нь ойлгомжтойгоор барахгүй мөн олон янзын байгууллага, институтуудыг удирдан зохион байгуулах, зохицуулах нүсэр ажлыг шаарддаг.

Мөнгө хөрөнгөний зэрэгцээ таны дэмжигчид болон эсэргүүцэгчдийг тань сэдэлжүүлэн хөдөлгөх өөр ямар хөдөлгөх хүчнүүд байна вэ?

Page 78

Linking loans to human rights

Зээлийг хүний эрхтэй холбон олгох: Хүүхдийн хөдөлмөрийг ашиглахгүй байх нөхцөлтэй, хугацааны хувьд тохиромжтой зээлийг жижиг бизнес эрхлэгчдэд санал болгосон нь.

Бангладеш улсад хүүхдийн хөдөлмөрийг ашиглахгүйгээр бизнес эрхлэх боломжийн хугацаатай зээлийг иргэдэд олгодог байгууллага байдаг.

Бангладешийн Хөдөөгийн Дэвшлийн Хороо (BRAC) хэмээх энэ байгууллага хүүхдийн хөдөлмөр ашиглахгүй байх нөхцлийн талаар зөвшилцлөө сахиж чадах жижиг бизнес эрхлэгчдэд зориулсан боломжийн хугацаатай зээлийн санал бүхий Жижиг Аж Ахуйд Зээл Олгон Дэмжих хөтөлбөрийг хэрэгжүүлдэг. Зээлийн хөтөлбөр нь сүлжмэл, хүнс, үйлчилгээний болон тээврийн салбарт ажил үйлчилгээ эрхэлж буй болон шинэ жижиг бизнес эрхлэгчдийн ажилд үнэлгээ хийдэг.

Зээлдэгчид ихэвчлэн 15 хувийн үйлчилгээний хөлстэй 300-3500 ам долларын зээл авахыг хүсдэг. Зээлийн дундаж хэмжээ нь ойролцоогоор 1000 ам доллар байдаг. Хөдөөгийн хүмүүст зээл өгөхийг хүсдэггүй, өгсөн ч их хэмжээний мөнгө буцаан төлөхийг шаарддаг банкуудыг бодоход сар бүр жигд хөрөнгө оруулалт хийдэг учраас энэхүү зээлийн хугацааг зээлдэгчид зөвшөөрдөг аж. Зээл авсан хүмүүс нэгээс хоёр жилийн дотор зээлээ буцаан төлдөг.

Мөн зээлийнхээ хугацааг баримталж буй эсэх, хүний эрх зөрчиж буй эсэхийг нь шалгаж, BRAC зээлдэгчдийнхээ үйл ажиллагаанд хяналт тавьдаг. Хүний эрх зөрчигдсөн тохиолдолд BRAC-ийн хөтөлбөрт хамрагдаж буй зээлдэгч мөн эсэхээс нь үл хамааран зээлийн ажилтнууд нэн даруй арга хэмжээ авах үүрэгтэй байдаг. 1996 онд байгуулагдсанаасаа хойш энэхүү хөтөлбөр хүүхдийн

хөдөлмөрийг ашигладаггүй Бангладешийн 45,000 гаруй зээлдэгчдэд зээл олгоод байгаа билээ.

Энэхүү хөтөлбөр орон нутгийн бизнесүүдэд шинэ хөрөнгө оруулалт хийснээрээ ажил эрхлэлтийг дээшлүүлэхийн хамт хүүхдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн асуудлын талаар нийгмийн ухамсрыг төлөвшүүлж, тэдний хөдөлмөрийг ашиглах явдлыг бууруулж байна.

BRAC нь хүний эрхийг хүндэтгэх шаардлагуудаа тавьснаараа түүнийг хэрэгжүүлэх хэрэгцээ байдгийг олж харсан юм. Энэ тактиkyг хүний эрх ба санхүүгийн үйл ажиллагааны хооронд холбоотой байж болох алагчлахгүй байх, цалин хөлсийг шударгаар олгох явдлыг баталгаажуулах, хөдөлмөрийн аюулгүй нөхцөлтэй байх зэрэг бусад нөхцөл шаардлагуудад ч хэрэглэх боломжтой. BRAC-ийн зээл банкнуудынхыг бодвол эргэн төлөгдөх хугацаа нь боломжтой, хүү багатай гэдгээрээ хүмүүсийг өөртөө татдаг ажээ.

Page 80

When Businesses Lead the Way:

Бизнесүүд арга замыг удирдвал: Үйлдвэрлэлийн бүх шат дамжлагыг төвлөрүүлэх нь хүүхдийн хөдөлмөр ашиглалтыг хянах, түүнийг таслан зогсоох явдлыг хялбаршуулдаг.

Бизнесийн ертөнцөд хамгийн сайн танигдсан брэндүүдийн нэг Reebok компанийн хичээл зүтгэл, хяналт шалгалтаар уг брэнд хүний эрхийг хамгаалах үйлсэд хамрагдан хамгаалагдаж ирсэн билээ.

1996 онд Reebok компани Пакистан дахь хөл бөмбөгийн үйлдвэрлэлдээ хүүхдийн хөдөлмөр ашиглахаас урьдчилан сэргийлж үйлдвэрийн хяналт, бүтээгдэхүүний шошгожуулалт, боловсролын хөтөлбөр зэргийг санаачилсан юм. Урьдчилсан тооллогоор Пакистаны Сиалкот дахь хөл бөмбөгийн үйлдвэрүүдийнх нь ажилчдын 20 орчим хувь нь хүүхдүүд байв. Reebok-ийн тогтоосон хүний эрхийн стандарт нь тухайн орон нутагт мөрдөгдөж буй хуулиас хамаарч үйлдвэрийн ажилчдаа доод тал нь 15, түүнээс дээш насны хүмүүс байхыг шаарддаг. Хөл бөмбөгийн үйлдвэрлэлийн зах зээлд нэвтрэхдээ Reebok Сиалкотын цорын ганц дэвшилтэт технологи бүхий үйлдвэр болох өөрийн үйлдвэртээ оёж, шаглахыг оролцуулан бүх дамжлагад хүүхдийн хөдөлмөр ашиглахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авчээ. Үйлдвэр дээрээ .бүх

ажиллагаагаа хүүхдийн хөдөлмөргүйгээр гүйцэтгэдэг. Ажилчидтай уулзаж, үйлдвэр рүү орж, үйлдвэрээс гарч буй бараа бүтээгдэхүүнийг хянаж байдаг байцаагчид, тусгай хянагчид үйлдвэрийн дамжлагуудыг үе үе шалгадаг байна. Тэд мөн орон нутгийн иргэдтэй холбоотой байхыг чухалчилдаг бөгөөд Reeboкийн бөмбөгнүүд үйлдвэрээс гадуур хийгдээгүйг баталгаажуулахаар ойр орчмын тосгодоор явдаг.

Бөмбөгнүүд нь “Баталгаа: Хүүхдийн хөдөлмөргүйгээр үйлдвэрлэгдэв” гэсэн шошготой. Энэ нь тэдний бөмбөг хэрхэн үйлдвэрлэгдсэнээс нь хамаарах сонголтыг хэрэглэгчдэд олгож, хөл бөмбөгийн үйлдвэрлэлд хүүхдийн хөдөлмөрийн тухай ойлголтыг төлөвшүүлж өгч байна. Хүүхдийн хөдөлмөргүй зорилтот үйлдвэрлэлийн үр дүнд Reebok хүүхдийн хөдөлмөрийг ашиглахгүйгээр хэдэн арван мянган хөл бөмбөгийг үйлдвэрлэх чадвартай боллоо.

1997 онд Reebok компани нь “Reeboкийн Боловсролын Дэмжлэг Пакистанд” хөтөлбөр (R.E.A.P.) боловсруулж, бөмбөг үйлдвэрлэгдэж буй бүс нутгийн боловсролын салбарт дэмжлэг болгон /US\$1 million/ нэг сая ам долларыг бөмбөгний худалдаанаас олгожээ. Мөн 1997 онд Reebok компани Сиалкотын Боловсролын Дэвшлийн Нийгэмлэгт нэгдэж, хүүхдүүдийг хөдөлмөрийн талбараас холдуулж, сургуульд суралцуулахаар нутгийн өрхүүдтэй ажилладаг Чаанаан Институтыг байгуулалцав.

Reebok хүүхдийн хөдөлмөргүйгээр хийгдсэн бүтээгдхүүний зах зээлийг олж харсан бөгөөд түүнийг өөрийн бүтээгдхүүнээр дүүргэхээр шийдсэн юм. Олон жилийн турш энэхүү үйл явдлын хүрээнд олон нийтийн ухамсар төлөвшиж байгаа билээ. Зах зээлийг эзэлсэн, олон үндэстэн дамнасан корпорацийн хувьд Reebok өөрийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, түгээлтийн бүхэл бүтэн гинжин хэлхээнд нөлөөлөх ер бусын байдалд байлаа. Тийнхүү хүний эрхийн зөрчлийг хянахад дэлхий дахины эдийн засаг дахь түүхий эд, хэрэглэгчийн хоорондох шат дамжлагыг нэмэгдүүлсэн нь энэ тактикийн чухал тал юм. Reebok бүтээгдхүүнүүд нь хүүхдийн хөдөлмөргүйгээр хийгдэж буй эсэхийг шалгахын тулд тэдгээр шат дамжлагыг нэгтгэх хэрэгтэйг олж харжээ.

Шошгожуулах энэ тактик нь ажилчид нь шударгаар цалин хөлс авдаг байх, бүтээгдхүүнээ байгаль орчинд хор учруулахгүйгээр үйлдвэрлэсэн буюу тарьж ургуулсан байх зэрэг бусад “шударга хөдөлмөр”-ийн эд барааны зах зээлийг бий болгоход хэрэглэгдэж болох юм.

Таны тэмцэлд санамсаргүй холбоотон болохуйц бизнесүүд байна уу?